

ONOMASTIKAS PĒTĪJUMU GAISOTNĒ

2012. gada 10.–12. maijā Rīgā, Latvijas Zinātņu akadēmijā notika Latvijas Universitātes (LU) aģentūras “LU Latviešu valodas institūts” rīkotā letonistes, onomastes Vallijas Dambes (1912 – 1995) simtgadei veltītā starptautiskā zinātniskā konference “Onomastikas pētījumi”. Konferences tēma bija plaša un piesaistīja vairāk nekā 35 referentus no 11 valstīm, tajā skaitā arī ģeogrāfu Philip'W. Matthews no Jaunzēlandes. Konferencē plaši bija pārstāvētas tādas valstis kā Vācija, Polija, Krievija, Latvija, pa vienam pārstāvim piedalījās no Lietuvas, Norvēģijas, Šveices, Igaunijas, Baltkrievijas. Konferences darba valodas bija latviešu, lietuviešu, krievu, vācu un angļu.

Konferences atklāšanā dalībniekus sveica un radošu darbu vēlēja LZA akadēmiķis Jānis Stradiņš un LU Latviešu valodas institūta direktore Ilga Jansone.

Konferences pirmajā sēdē latviešu onomasti Ojārs Bušs, Laimute Balode (Latvija, Somija) un lietuviete Grasilda Blažiņa (Lietuva) referēja par Vallijas Dambes devumu onomastikā. Vallija Dambe darbību valodniecībā uzsākusi 1951. gada 1. aprīlī kā Jāņa Endzelīna palīgs darbā ar vietvārdiem. Vallijai Dambei ir ļoti lieli nopelni Latvijas vietvārdū izpētē un leksikogrāfiskajā sistematizācijā, kā arī Latvijas vietvārdū vārdnīcas pirmo divu sējumu redīgēšanā un papildinašanā un šīs ieceres uzturēšanā pie dzīvības turpmāko gadu laikā. Vallija Dambe ar saviem līdzstrādniekiem ir veikusi nozīmīgu darbu – Jāņa Endzelīna *Darbu izlases* sastādišanu un redīgēšanu. 1963. gadā V. Dambe par darbu kopumu *Pētījumi Latvijas PSR toponīmikā* ieguva filoloģijas zinātņu kandidāta grādu, 90. gadu sākumā nostrificēta par filoloģijas doktori. V. Dambes nozīmīgākie valodnieciskie raksti “Vietvārdu vākšana un pētišana Latvijas PSR” (1954), “Blīdienes vietvārdi kā pagātnes liecinieki” (1959), “Zemgalisko izlokšņu intonācijas” (1960) u. c., apkopoti 2012. gadā izdotajā V. Dambes *Darbu izlāsē*.

Konferences referātu tematika bija plaša un saistoša. Divu dienu astoņās sēdēs tika nolasīti 34 referāti un diskutēts par aktualitātēm onomastikā, dažādu valstu onīmu (antroponīmu, toponīmu, etnonīmu u.c.) attīstības tendencēm, funkcijām, lietojumu, izvēles kritējiem, kā arī par dažiem teorētiskās onomastikas jautājumiem.

Konferences pirmās dienas sēdes bija veltītas pētījumiem toponīmikā un dažādu iestāžu nosaukumu analīzei. Ieskats referātu tematikā: *Vides apelatīvi latviešu toponīmijā* (Sanda Rapa, Latvija), *Augu nosaukumi Ziemeļnorvēģijas pašvaldību vietvārdos* (Botolv Helleland, Norvēģija), *Jaunzēlande: mauru un angļu valoda un vietvārdi* (Philip W Matthews, Jaunzēlande), *Vietvārdi ar “ruoz-” topošajā “Latvijas vietvārdu vārdnīcā”* (Anta Trumpa, Latvija), *Latgales vietvārdi un identitāte: vietvārdu funkcijas, lietojums, pamatnosaukumu izvēle* (Zane Cekula, Latvija); arī referāti par dažādu iestāžu nosaukumiem: *Maskavas metro staciju nosaukumu maiņas problēmas* (Tatjana Sokolova, Krievija), *Lielbritānijas, Polijas un Krievijas universitāšu nosaukumi – tradīcija un mūsdienas* (Leonarda Dacewicz, Polija), *Iestāžu nosaukumi onomastikas aspektā* (Velga Laugale, Latvija), *Netriviālie veikalai un izklaides vietu nosaukumi* (Ojārs Bušs, Latvija) u.c.

Laimute Balode (Latvija, Somija) analizēja *Liepu* latviešu onomastiskajā kontekstā, savukārt Jūlija Gurskaja (Krievija) referēja par transonimizācijas parādībām baltu un slāvu valodās.

Konferences otrās dienas referāti lielākoties bija veltīti aktualitātēm antroponimikā. Dalībniekiem bija iespēja noklausīties dažādus referātus un iesaistīties diskusijās: *Pirmskristiānisma Livonijas antroponīmi* (Marje Joalaid, Igaunija), *Viduslaiku Karēlijas antroponīmija kognitīvajā aspektā* (Ирина Кюршунова, Krievija), *Abstraktas semantikas latviešu personvārdi* (Pauls Balodis, Latvija), *Personvārdi 1638. gada zviedru arklu revīzijā: analīzes problēmas un risinājumi* (Renāte Siliņa-Piņķe, Latvija), *Ebreju antroponīmijas sistēmas attīstība slāvu vidē* (Zofia Abramowicz, Polija), *Slāvu priekšvārdi Polijas-Ukrainas pierobežas antroponīmijā 16. gadsimtā* (Ирина Мытник, Polija), *Personvārdu atveide un rakstība K. Mīlenbaha publikācijās* (Sarmīte Lagzdiņa, Latvija), *Ieskats latviešu valodas personvārdu atveides attīstībā publicistikajos tekstos vācu valodā 20.–21. gs.* (Ieva Sproģe, Latvija).

Konferences dalībnieki ar interesi klausījās un iesaistījās diskusijās arī par personvārdu izvēles un došanas motiviem: *Bērnu personvārdu izvēle etniski jauktajās latviešu-somu ģimenēs* (Marta Balode, Latvija), *Personvārdu došanas prakse Vācijā pēc reformācijas* (Rosa Kohlheim, Vācija), *Ģimenes tradīcijas personvārdu izvēlē starp vāciešiem, holandiešiem un poļiem* (Ewa Majewska, Polija).

Vairākos referātos tika apskatīti neoficiālie personvārdi: *Spānijas oficiālie un neoficiālie antroponīmi* (Olga Mori, Vācija), *Par kādas skolas skolotāju iesaukām* referēja Ilze Štrausa (Latvija), bet ieskatu *Centrāllatgales iesauku darināšanas īpatnībās* sniedza Inese Zuģicka (Latvija).

Atsevišķa sēde tika veltīta personvārdiem literārajos tekstos un tulkojumos: *Personvārdi literārajā tekstā un tulkojumā* (Žanna Bormane, Latvija), *Personvārdu pārcelšana kā diskursīvs paņēmiens* (Наталия Васильева, Krievija).

Konferences gaisotne bija vienlaikus radoša un akadēmiska. Pārtraukumos starp sekcijām un konferences dienu noslēgumā notika intensīvas diskusijas ne tikai par referātu tēmām, bet arī par citām aktualitātēm onomastikā, kas rosināja uz jaunu padziļinātu pētījumu veikšanu. Savukārt konferences trešajā dienā dalībniekiem tika dota iespēja atrūties un radoši pavadīt laiku Latvijas Etnogrāfiskajā brīvdabas muzejā.

Inese Zuģicka